

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ με σημαία την Παιδεία (Δημόσιες Βιβλιοθήκες)

του Χρίστου Στεργ. Μπελλέ

Στις αναπτυγμένες κοινωνίες, οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες αποτελούν – μαζί με τη δημόσια εκπαίδευση – ακρογωνιαίους λίθους και στυλοβάτες Παιδείας και Δημοκρατίας. Όσοι υποστηρίζουν πως σε μια διαδικτυακή εποχή δε χρειάζονται Βιβλιοθήκες, κάνουν λάθος. Ο ρεαλισμός των αριθμών, διαψεύδει. Σήμερα, χάριν παραδείγματος, το 80% των Αμερικανών εφήβων έχουν κάρτα Βιβλιοθήκης. Πώς, όμως, κι εμείς, εδώ στην πατρίδα μας – την κοιτίδα πνεύματος και πολιτισμού – θα πετύχουμε τα παραπάνω ποσοστά; Η απάντηση είναι μία και μοναδική. Δεν επιδέχεται παραφράσεις, παρερμηνείες. Μια Βιβλιοθήκη υπηρετεί το σκοπό, την αποστολή της, όταν παράγει έργο, παρέχει υπηρεσίες, εξυπηρετεί το κοινό, αφυπνίζει την κοινωνία και προπαντός τους νέους. Είναι αυτό που ονομάζουμε στροφή και σύνδεση της Βιβλιοθήκης με την κοινωνία. Η Βιβλιοθήκη δεν μπορεί να αποτελεί μουσειακό χώρο. Πρέπει να έχει ανοιχτές τις πόρτες στο λαό, να είναι ανοιχτή σε νέες ιδέες. Χρειαζόμαστε, όσο ποτέ άλλοτε, τη σωματική και ψυχική επαφή. Ο ηλεκτρονικός κόσμος οικιάζει μοναχικότητα.

Δεν είναι πάντα τα χρήματα που λείπουν. Είναι, κύρια, η αγάπη, οι ιδέες, τα οράματα, το πείσμα, η θέληση, η προσπάθεια, η δουλειά γι' αυτό που κάνουμε. Είναι η ίδια η πολιτική, που κι εδώ, στον ιερό χώρο των Βιβλιοθηκών – και παρά τις φιλότιμες προσπάθειες του Υπουργείου – «χρωστά», ακόμη, πολλά. Τούτα τα τεμένη της Ιστορίας, της παράδοσης και του πολιτισμού, θα μπορούσαν ν' αποτελέσουν απαύγασμα πολιτικής και πνευματικής σύνθεσης, πολιτικό και πνευματικό στοίχημα, όπως γίνεται στην αλλοδαπή. Διττός ο στόχος. Η μετάλλαξή τους σε τοπικό και διεθνές πνευματικό κέντρο – όπου οι αντικειμενικές συνθήκες επιτρέπουν κι ό,τι τούτο συνεπάγεται για τον τόπο – μα, ταυτόχρονα, και σε εστία πρωτόφαντων «οικονομικών» δραστηριοτήτων σε χρώμα κι άρωμα Βιβλιοθηκών, ώστε να πάψουν να είναι κρατικοδίαιτες και να διαθέτουν την ποικιλώνυμη αυτοτέλειά τους, όπως συμβαίνει ευρέως σε άλλα κράτη. Άμεσος στόχος, δηλαδή, η απεξάρτησή τους από την Τακτική Επιχορήγηση του Υπουργείου Παιδείας, που συντηρεί, σήμερα, την πλειοψηφία τους.

Επιγραμματικά κι ενδεικτικά αναφέρω πηγές εισροών: Χρηματοδότηση από εν γένει προγράμματα της Ε.Ε. ή διεθνών οργανισμών, υπό τον όρο τήρησης των αναγκαίων προϋποθέσεων. Έσοδα απ' την πώληση πιστών αντιγράφων σημαντικών χειρογράφων κλπ., καθώς και από συναφείς προς το σκοπό του Πολιτιστικού Κέντρου δράσεις. Έσοδα απ' το «Πνευματικό Καφενείο» (Καφέ) της Βιβλιοθήκης και απ' τη δημιουργία χώρων πολλαπλών χρήσεων – αμφιθέατρο, θέατρο, κινηματογράφο – με τον τελευταίο να εξυπηρετεί το πρωί εκπαιδευτικές ανάγκες και το βράδυ να μεταλλάσσει σε κινηματογράφο της πόλης, με έργα που μπορεί να υποστηρίξει η Βιβλιοθήκη. Έσοδα από δίδακτρα των ποικιλώνυμων Σχολών και Συνεδρίων, καθώς και από πωλήσεις βιβλίων και λοιπών εντύπων, εκδόσεως Βιβλιοθήκης, και άλλων παρεμφερών αντικειμένων που αφορούν στην παράδοση,

την Ιστορία, τον πολιτισμό. Έσοδα απ' τις σπουδαίες ψηφιοποιήσεις, όπως κι από χορηγίες, δωρεές, κληρονομίες και κάθε άλλου είδους προσφορές φυσικών ή νομικών προσώπων. Έσοδα, τέλος, από οποιαδήποτε άλλη πηγή, που θα ακουμπάει το πνεύμα της Βιβλιοθήκης.

Η κρίση είναι λέξη ελληνική. Σημαίνει απόφαση. Το ιδεόγραμμα της λέξης «κρίση», στα κινέζικα, εμπεριέχει δύο στοιχεία: κίνδυνο-ευκαιρία. Σε τούτη την ολική κρίση – οικονομική, θεσμική, κοινωνική – οι παράμετροι Παιδεία, Ιστορία, παράδοση, πολιτισμός συνιστούν κραυγαλέο έλλειμμα και ζητούμενο. Ας αδράξουμε, λοιπόν, την ευκαιρία για μια πραγματική επανάσταση στους παραπάνω τομείς, μέσα από τον πραγματικό κίνδυνο που αρκωρεί και ελλοχεύει αδυσώπητα. Σε τούτη την «επανάσταση» οι Δημόσιες Βιβλιοθήκες, ας αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος με ό,τι τούτο συνεπάγεται για τον τόπο. Ποτέ δεν υπήρξε τόσο επίκαιρος ο διαχρονικός κορυφαίος διδάσκαλος του Γένους και πρωτεργάτης του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, Αδαμάντιος Κοραής: «Τρόπον μεταβολής της Ελλάδος από την κατάστασιν εις την οποίαν ευρίσκεται την σήμερον ούτ' εστοχάσθην ποτέ ούτε στοχάζομαι δυνατόν άλλον, παρά την Παιδείαν»...